

บทความวิจัย (Research Article)

การพัฒนาศักยภาพการประกอบอาชีพบนฐานทรัพยากรชุมชนของผู้สูงอายุ
ในเขตพื้นที่ตำบลไม้ดัด อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี
Occupational Potential Development based on Community's
Resources for Elderly People in Mai Dat Sub-district,
Bang Rachan District, Sing Buri Province

นันทนา แจ่งสว่าง จิรวรรณ สมหวัง* และกิตติวัลย์ ทองอร่าม
Nantana Jaengsawang, Chirawan Somwang* and Kittiwat Thongaram

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาศักยภาพการประกอบอาชีพบนฐานทรัพยากรชุมชนของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ตำบลไม้ดัด และ 2) วิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนสำหรับการประกอบอาชีพบนฐานทรัพยากรชุมชนของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ตำบลไม้ดัด โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐ และตัวแทนกลุ่มผู้สูงอายุตำบลไม้ดัดในเขตเทศบาลเมืองบางระจัน อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี จำนวน 10 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ การจัดสนทนากลุ่ม การสัมภาษณ์เชิงลึก แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้สถิติบรรยาย และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้สูงอายุมีความต้องการทำดอกไม้จันทน์ และจากการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการหลักสูตร “การทำดอกไม้จันทน์” พบว่า ผู้สูงอายุมีทักษะการทำดอกไม้จันทน์ ได้อย่างมีความแม่นยำ และมีความชำนาญตามเกณฑ์ที่กำหนด ซึ่งสามารถปฏิบัติงานได้ด้วยตนเองอย่างเป็นอิสระตามทฤษฎี Bloom's Taxonomy ด้านทักษะพิสัย 2) การวิเคราะห์ต้นทุนการผลิตพวงหรีดจากดอกไม้จันทน์ พบว่า ต้นทุนการผลิตพวงหรีดจากดอกไม้จันทน์ มีต้นทุนการผลิตรวมเท่ากับ 330.58 บาทต่อพวง การวิเคราะห์ผลตอบแทนจากการขายพวงหรีดจากดอกไม้จันทน์ พบว่า พวงหรีดจำนวน 1 พวง มีรายได้จากการขายเท่ากับ 430 บาทต่อพวง ส่งผลให้มีกำไรจากการจำหน่ายเท่ากับ 99.42 บาทต่อพวง และ 3) จากการติดตามและประเมินผลการพัฒนาศักยภาพการประกอบอาชีพบนฐานทรัพยากรชุมชนของผู้สูงอายุแบบมีส่วนร่วมกับกลุ่มเป้าหมายการวิจัยและภาคีเครือข่าย พบว่า กลุ่มผู้สูงอายุผลิตพวงหรีดเพื่อจำหน่ายให้กับทางวัดดาวเรือง และร้านจำหน่ายดอกไม้สดในชุมชน ซึ่งได้รับความอนุเคราะห์จากกรรมการวัดช่วยประชาสัมพันธ์เป็นอย่างดี ผลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นผลของการพัฒนาในระยะยาว (outcomes)

คำสำคัญ: การพัฒนาศักยภาพการประกอบอาชีพ ทรัพยากรชุมชน ผู้สูงอายุ

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี จังหวัดลพบุรี 15000

Management Science Faculty, Thepsatri Rajabhat University, Lop Buri 15000

*Corresponding author; email: chirawan.s@lawasri.tru.ac.th

(Received: 18 April 2025; Revised: 5 November 2025; Accepted: 15 December 2025)

DOI: <https://doi.org/10.14456/psruhss.2025.26>

Abstract

This research aimed to: 1) develop the occupational potential based on community resources for elderly people in Mai Dat Sub-district; and 2) analyze production costs and returns from community resource-based occupations among the elderly. Key informants consisted of 10 individuals, including community leaders, government officials, and representatives of elderly groups in Mai Dat Sub-district, Bang Rachan District, Sing Buri Province. Research instruments included focus group discussions, in-depth interviews, interview guides, and questionnaires. The results revealed that elderly participants were able to produce funeral wreaths with accuracy and proficiency and could perform the tasks independently, reflecting achievement in the psychomotor domain of Bloom's Taxonomy. Cost analysis indicated that the total production cost per wreath was 330.58 baht, while the selling price was 430 baht per unit. Furthermore, follow-up and evaluation of the participatory community-based occupational development showed that elderly groups were able to generate income through product sales to local temples and flower shops, with strong support from community networks. These findings demonstrate positive long-term outcomes of the occupational potential development based on community resources for the elderly.

Keywords: Occupational potential development, Community's resources, Elderly people

บทนำ

รัฐบาลได้กำหนดให้วาระผู้สูงอายุเป็นวาระแห่งชาติ โดยมีแนวทางการขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการผู้สูงอายุแห่งชาติครอบคลุมทั้งกลุ่มก่อนวัยสูงอายุ (25-59 ปี) และผู้สูงอายุ (60 ปีขึ้นไป) โดยในกลุ่มผู้สูงอายุนั้น ได้มีการจัดทำแผนการดูแลผู้สูงอายุระยะยาวที่ครอบคลุมจำนวนผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงมากขึ้น เน้นการเสริมทักษะใหม่แก่แรงงานผู้สูงอายุ การออกแบบการทำงานให้ยืดหยุ่นและสร้างแรงจูงใจให้นายจ้างที่จ้างผู้สูงอายุ ส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและกิจกรรม CSR ภาคประชาชนในการสร้างงานผู้สูงอายุที่เป็นแรงงานนอกระบบ พร้อมทั้งจัดทำแผนบูรณาการด้านสุขภาพ โดยมีเป้าหมายให้ผู้สูงอายุได้รับการตรวจ ป้องกัน และดูแลสุขภาพระยะยาวที่บ้านและในชุมชนตามระดับความจำเป็น สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีศักดิ์ศรี มีระบบการเงินการคลังที่ยั่งยืนในการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง (กรุงเทพฯธุรกิจ, 2563)

สำหรับจังหวัดสิงห์บุรีนั้น ได้มีการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างกันในการขับเคลื่อนการดำเนินงานเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ (Age Friendly Organization : WHO) ภายใต้วิสัยทัศน์ “ผู้สูงวัยเป็นหลักชัยของสังคม” ซึ่งเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ หมายถึง เมือง/ชุมชนที่มีการดำเนินงานปรับสภาพแวดล้อมภายในบ้าน ชุมชนหรือเมือง และโครงสร้างพื้นฐานเดิมให้เหมาะสม เอื้อต่อการมีสุขภาพดี สร้างเสริมให้ผู้สูงอายุมีอายุยืนยาว และมีคุณภาพชีวิตที่ดี สามารถเข้าถึงบริการทางสังคม และบริการทางสุขภาพอย่างทั่วถึงครอบคลุมทุกสิทธิการรักษา (สำนักข่าวกรมประชาสัมพันธ์, 2565) ซึ่งแผนปฏิบัติการด้านผู้สูงอายุ ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2566-2580) มุ่งเน้นการขับเคลื่อนงานด้านผู้สูงอายุ และการรองรับสังคมสูงวัยของประเทศไทย ตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นพลังทางสังคม แผนย่อยการรองรับสังคมสูงวัยเชิงรุก เน้นการเตรียมคน และสังคมเชิงรุก ให้ตระหนักถึงการมีความรอบรู้ด้านสุขภาพ และมีความพร้อมเพื่อรองรับการเป็นสังคมสูงวัยในทุกมิติ ทั้งในมิติเศรษฐกิจ สังคม สุขภาพ และสภาพแวดล้อม เพื่อให้เป็นประชากรที่มีคุณภาพที่สามารถพึ่งตนเอง และเป็นพลังในการพัฒนาครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศให้นานที่สุด รวมทั้งส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพดี โดยการร่วมกันผลักดัน

นโยบายสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม ตลอดจนสร้างกลไกการดำเนินงานให้เอื้อต่อการดูแลกลุ่มเป้าหมายในระดับพื้นที่ ที่เชื่อมโยงสอดคล้องกับนโยบายรัฐบาล และแผนยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดการดำเนินงานแบบบูรณาการที่มีประสิทธิภาพ บรรลุผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างยั่งยืน (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2560)

คณะผู้วิจัยดำเนินการจัดสนทนากลุ่ม (Focus group) ในวันที่ 20 ธันวาคม พ.ศ. 2565 ณ สำนักงานเทศบาลเมืองบางระจัน และสัมภาษณ์เชิงลึกนายกเทศมนตรีเมืองบางระจันและทีมคณะผู้บริหาร เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตสำหรับผู้สูงอายุ พบว่า เทศบาลเมืองบางระจัน มียุทธศาสตร์การพัฒนาสังคมและคุณภาพชีวิต ซึ่งมีกลยุทธ์ที่สำคัญ ได้แก่ การส่งเสริมสนับสนุนด้านสังคมสงเคราะห์แก่เด็ก สตรี ผู้สูงอายุ คนชรา และผู้ด้อยโอกาส โดยเทศบาลมีโครงการฝึกอบรมอาชีพ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ฝึกอบรมทักษะอาชีพแก่สตรี เยาวสตรี ผู้สูงอายุ และประชาชนกลุ่มเป้าหมายให้สามารถประกอบอาชีพได้อย่างมีคุณภาพ และ 2) ส่งเสริมให้สตรีเยาวชน ผู้สูงอายุ และประชาชนทั่วไปมีโอกาสในการปรับเปลี่ยนอาชีพและให้มีความนิยมในการประกอบอาชีพที่ถูกต้องเหมาะสม ทั้งนี้ เทศบาลมีความต้องการที่จะร่วมมือกับสถาบันการศึกษา โดยเฉพาะการทำความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ที่มีทีมอาจารย์และนักศึกษา ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญในเชิงวิชาการ มาช่วยจัดโครงการฝึกอบรมอาชีพให้กับกลุ่มผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองบางระจัน

ดังนั้น การวิจัยในครั้งนี้ จึงเป็นการบูรณาการร่วมกันระหว่างชุมชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และนักวิจัยในการพัฒนาศักยภาพการประกอบอาชีพบนฐานทรัพยากรชุมชนของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ตำบลไม้ดัด อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี เพื่อสร้างรายได้จากการประกอบอาชีพโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของผู้สูงอายุ และทำให้ผู้สูงอายุนั้นมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาศักยภาพการประกอบอาชีพบนฐานทรัพยากรชุมชนของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ตำบลไม้ดัด อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี
2. เพื่อวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนสำหรับการประกอบอาชีพบนฐานทรัพยากรชุมชนของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ตำบลไม้ดัด อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอาชีพผู้สูงอายุ

1. โมเดล PINS

โมเดล PINS หรือ โมเดลเข็มหมุด ได้ถูกนำมาใช้เป็นแนวทางในการสร้างอาชีพเพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจให้แก่ผู้สูงอายุ ซึ่งมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้ (เนนทยา อธิชินบัญชร, 2559: 116 - 117)

1.1 ด้านการมีส่วนร่วม (Participation หรือ P) หมายถึง การมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการสร้างอาชีพ หรือร่วมทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งของกลุ่มอาชีพ อาจเป็นการเข้าร่วมทางตรงหรือทางอ้อม ซึ่งเป็นวิธีการที่สามารถสร้างแรงจูงใจ ขวัญและกำลังใจให้กับผู้สูงอายุในการทำงานมากขึ้น และสามารถสร้างทัศนคติที่ดีให้กับกลุ่มผู้สูงอายุ ส่งผลให้เกิดความพึงพอใจในการสร้างอาชีพ เกิดความผูกพัน ร่วมแรงร่วมใจกับกลุ่มในการสร้างอาชีพเพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจให้แก่ตนเองและครอบครัว

1.2 ด้านความสนใจ (Interest หรือ I) หมายถึง ความถนัดของผู้สูงอายุ และผลประโยชน์ที่จะได้รับ สมรรถภาพในด้านต่าง ๆ ของผู้สูงอายุที่เกิดจากการสั่งสมการเรียนรู้ ภูมิปัญญา และประสบการณ์ที่ส่งผลต่อระดับความสามารถในการเรียนรู้ สร้างสรรค์ผลงาน และประสบความสำเร็จในอาชีพที่ผู้สูงอายุพอใจ หรือต้องการ

ตามความสามารถที่สอดคล้องกับสมรรถภาพนั้น ๆ รวมถึงผลประโยชน์ หรือสิ่งที่คาดว่าจะได้รับ ซึ่งอาจอยู่ในรูปของเงิน หรือสิ่งของของผู้สูงอายุปรารถนา

1.3 ด้านการสร้างเครือข่าย (Network หรือ N) หมายถึง กลุ่มผู้สูงอายุมีความสัมพันธ์กัน มีโครงสร้างและระบบการจัดการการเชื่อมโยงกัน เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็น และประสบการณ์ด้านอาชีพร่วมกัน ซึ่งการเชื่อมโยงนี้อาจเป็นรูปของการรวมตัวเฉพาะกิจตามความจำเป็น หรืออาจอยู่ในรูปของการจัดองค์กรที่เป็นโครงสร้างของความสัมพันธ์กันอย่างชัดเจน

1.4 ด้านการสนับสนุนส่งเสริมจากภาครัฐและภาคเอกชน (Support หรือ S) การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนในการตอบสนองต่อปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุ โดยมีมาตรการปฏิบัติพื้นฐานที่สอดคล้อง และเอื้อให้เกิดระบบการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแนวทางการพัฒนาอาชีพเพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจให้กับผู้สูงอายุให้เกิดเป็นแนวทางปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม

2. โมเดลการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ

ชลภัศรณ สติจิรวงศ์ชัย และคณะ (2564: 22 - 23) อธิบายว่า การพัฒนาและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุนั้น ได้ถูกกำหนดไว้ในแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตและการส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ มีรายละเอียดดังนี้

หลักการสำคัญ

1. เป็นการจัดสวัสดิการในรูปแบบการดูแลผู้สูงอายุครบวงจรในทุกมิติ
2. ชุมชนเป็นฐานและเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุ แขนง อาสาสมัคร ชุมชน องค์กรเครือข่ายภาครัฐและภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อน โดยมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้การสนับสนุน
3. ผู้สูงอายุมีสถานที่รวมกลุ่มทำกิจกรรมครอบคลุมทุกมิติ โดยเฉพาะมิติเศรษฐกิจ เน้นการสร้างรายได้ และการมีงานทำที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ
4. ส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุโดยเฉพาะการส่งเสริมด้านอาชีพ การผลิต การจำหน่ายผลิตภัณฑ์ และการถ่ายทอดภูมิปัญญาของผู้สูงอายุในชุมชนอย่างมีส่วนร่วมและยั่งยืน

กลุ่มเป้าหมาย

1. กลุ่มเป้าหมายหลัก ได้แก่ ผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในชุมชน และสมาชิกในครอบครัวของผู้สูงอายุและผู้ดูแล

2. กลุ่มเป้าหมายรอง ได้แก่ สมาชิกทุกวัยในชุมชนและสมาชิกกลุ่มองค์กรต่าง ๆ

กิจกรรมในการส่งเสริมอาชีพ

1. ฝึกอบรมอาชีพตามความถนัดและความสนใจ รวมถึงศักยภาพของผู้สูงอายุหรือพัฒนาต่อยอดอาชีพที่ผู้สูงอายุได้ทำอยู่ เช่น การจักสาน การปั้น การประดิษฐ์ และงานฝีมือต่าง ๆ เป็นต้น
2. กิจกรรมกลุ่มอาชีพเพื่อสร้างงาน สร้างรายได้ให้กับผู้สูงอายุ
3. กิจกรรมแสดงผลงานและสถานที่จำหน่ายผลิตภัณฑ์สำหรับผู้สูงอายุให้กับผู้สนใจ
4. กิจกรรมการตลาดเพื่อค้นหาช่องทางจำหน่ายผลิตภัณฑ์สำหรับผู้สูงอายุโดยประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพผลิตภัณฑ์ชุมชน
5. กิจกรรมถ่ายทอดภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ ได้แก่ ภูมิปัญญาด้านวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ก่อให้เกิดการอนุรักษ์ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี และอาชีพที่เป็นอัตลักษณ์และเอกลักษณ์ของชุมชน

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสำคัญต่อกิจกรรม

1. ผู้สูงอายุ เป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการร่วมกิจกรรม โดยเฉพาะการรวมกลุ่มเพื่อกระทำให้เกิดงานต่าง ๆ จนประสบความสำเร็จ

2. องค์กร/ชมรมผู้สูงอายุ เป็นการรวมกลุ่มของผู้สูงอายุโดยทำกิจกรรมร่วมกันและมีบทบาทสำคัญในการบริหารจัดการผู้สูงอายุในชุมชน

3. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีภารกิจโดยตรงในการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพให้ผู้สูงอายุ รวมถึงเป็นผู้กำหนดนโยบายให้เกิดการขับเคลื่อนกิจกรรมของผู้สูงอายุให้ลุล่วงไปได้ดีและมีประสิทธิภาพ

4. หน่วยงานภาครัฐที่สนับสนุน ประกอบด้วยหน่วยงานด้านการส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุที่สำคัญ ได้แก่ สำนักงานพาณิชย์จังหวัด สำนักงานส่งเสริมภูมิปัญญาและวิสาหกิจชุมชน ศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงาน และหน่วยงานด้านการศึกษาเพื่อต่อยอดความรู้เดิมของผู้สูงอายุหรือสร้างองค์ความรู้ใหม่ ๆ ตามความถนัด ความสนใจของผู้สูงอายุในชุมชนท้องถิ่น

5. กลุ่มองค์กรอื่น ๆ องค์กรอาสาสมัครชุมชนภาคเอกชนและเครือข่ายชุมชน ที่ให้บริการ สนับสนุนการส่งเสริมอาชีพในชุมชน

3. แนวทางการพัฒนาอาชีพสำหรับผู้สูงอายุ

พายุ นาวาครู (2564: 32 - 34) อธิบายแนวทางในการพัฒนาอาชีพสำหรับผู้สูงอายุ 9 วิธีสำคัญ ดังนี้

1. วิธีการเก็บข้อมูลสำหรับผู้สูงอายุที่สามารถสะท้อนศักยภาพของผู้สูงอายุแต่ละราย
2. วิธีการยี่ดระยะเวลาการเกษียณอายุ เพราะผู้สูงอายุยังมีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในการทำงานต่อ แต่จะต้องเกษียณตามเกณฑ์ที่ทางราชการกำหนด
3. วิธีการที่พิจารณาว่าผู้สูงอายุเป็นคณงานที่มีประสพการณ สามารถเพิ่มมูลค่าให้กับงานที่ทำหรือผลิตภัณท์ที่ผลิต
4. วิธีการระบุลักษณะประเภทของงานและอัตราค่าจ้างที่เหมาะสม เพราะผู้สูงอายุเป็นผู้ที่มีความพร้อมในการทำงานน้อยกว่าแรงงานทั่วไป ทั้งด้านสุขภาพร่างกาย
5. วิธีการเพิ่มโอกาสในการทำงานให้กับผู้สูงอายุ เพื่อเป็นวิธีการมีส่วนร่วมในตลาดแรงงานสำหรับผู้สูงอายุ ด้วยการทํางานนอกเวลาที่มีชั่วโมง การทํางานที่ยืดหยุ่น เช่น การลดจำนวนชั่วโมงการทำงานและลดจำนวนวันทํางาน
6. วิธีการเตรียมความพร้อมด้านสุขภาพ มีการจัดสภาพแวดล้อมและบริการในสถานที่ทํางาน เพราะสุขภาพเป็นส่วนสำคัญต่อการทํางานของผู้สูงอายุ เช่น การจัดโครงการดูแลสุขภาพ และการรักษาพยาบาลสำหรับผู้สูงอายุในสถานที่ทํางาน
7. วิธีการสร้างความปลอดภัยในสถานที่ทํางาน เพราะผู้สูงอายุสามารถเกิดอุบัติเหตุได้ง่ายในขณะทํางาน รวมถึงจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ทางเดิน ห้องน้ำที่มีแสงสว่างเพียงพอและอากาศถ่ายเทสะดวก
8. วิธีการจัดให้มีบริการที่เกี่ยวข้องกับงาน ซึ่งจะส่งผลให้ผู้สูงอายุสามารถทํางานต่อเนื่องได้ เช่น การเดินทางที่มีสิ่งอำนวยความสะดวกพิเศษสำหรับผู้สูงอายุ หรือมีกองทุนเพื่อช่วยเหลือผู้สูงอายุให้เป็นแหล่งเงินทุนสำหรับการดำเนินธุรกิจ
9. วิธีการจัดให้มีศูนย์บริการสำหรับผู้สูงอายุในการให้บริการและช่วยเหลือผู้สูงอายุในทุกด้านไม่ว่าจะเป็น 1) การให้คำแนะนำและข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งงานที่สนับสนุนการเตรียมความพร้อมด้านแรงงานสำหรับผู้สูงอายุ และ 2) สุขภาพของผู้สูงอายุโดยให้คำแนะนำเกี่ยวกับการเตรียมร่างกายให้เหมาะสมกับงานที่ทำ

ฐานทรัพยากรชุมชนในเขตพื้นที่ตำบลไม้ดัด อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี

“ตำบลไม้ดัด” ถูกตั้งชื่อตามธรรมชาติ เนื่องจากมีไม้ชนิดหนึ่งที่ลำต้นโค้งคดงอ ดัดเป็นรูปต่าง ๆ (ปัจจุบันต้นไม้เหล่านี้ได้หมดไปจากตำบลแล้ว) เป็นตำบลใหญ่ที่สุดของอำเภอบางระจัน ปัจจุบันมีทั้งหมด 14 หมู่บ้าน พื้นที่ส่วนใหญ่อยู่ในเขตเทศบาล หมู่บ้านที่อยู่นอกเขตเทศบาลมีจำนวน 5 หมู่บ้าน ชาวบ้านส่วนใหญ่ร้อยละ 80 ประกอบ

อาชีพทำการเกษตรกรรม ได้แก่ ทำนา ปลุกข้าว ไร่อ้อย และพืชสวน เนื่องจากมีระบบชลประทานหลายแห่ง โดยชาวบ้านได้รับการส่งเสริมด้านการเกษตรและแหล่งน้ำตามหลักเกษตรทฤษฎีใหม่ของเศรษฐกิจพอเพียงท้องถิ่น ส่วนที่เหลือประกอบอาชีพส่วนตัว ได้แก่ พนักงานบริษัท รับจ้างทั่วไป และรับราชการ (องค์การบริหารส่วนตำบลไม้ดัด, 2562: 11)

ตำบลไม้ดัด เป็นพื้นที่ราบลุ่มมีระบบชลประทานหลายแห่ง เหมาะสำหรับการเกษตร ส่วนใหญ่ประชาชนเป็นเกษตรกร และในพื้นที่ยังมีศูนย์ศึกษาการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชนตามแนวพระราชดำริ จังหวัดสิงห์บุรี (เจ้าของที่ดินบริจาคให้กับมูลนิธิชัยพัฒนา) มีกลุ่มครัวเรือนอาสาที่เกิดจากการรวมตัวของคนพื้นที่ตำบลไม้ดัด โดยเริ่มจากบริษัทน้ำตาลสิงห์บุรี (เครือมิตรผล) ร่วมกับ กศน.ตำบลไม้ดัด ต้องการส่งเสริมกลุ่มชาวบ้านในพื้นที่ตำบลไม้ดัด ที่เป็นเกษตรกรในการน้อมนำเกษตรทฤษฎีใหม่มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ตำบลไม้ดัด อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี ดังนั้นจึงเป็นชุมชนที่มีฐานทรัพยากรที่หลากหลายทั้งด้านเกษตรกรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และแหล่งเรียนรู้ชุมชน โดยมีการพัฒนาศูนย์เรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ประจำตำบลไม้ดัด รวมถึงศูนย์ฝึกอาชีพชุมชนและเครือข่ายปราชญ์ชาวบ้านที่เผยแพร่ความรู้ในด้านต่าง ๆ (กิตติวัลย์ ทองอร่าม, 2563: 1)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดการวิจัยเรื่อง การพัฒนาศักยภาพการประกอบอาชีพบนฐานทรัพยากรชุมชนของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ตำบลไม้ดัด อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี คณะผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้โมเดล PINS (นันทยา อิทธิชินบัญชา, 2559) และโมเดลการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ (ชลภัศสรณ์ สิทธิวงศ์ชัย และคณะ, 2564) แสดงดังภาพ 1

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) มีขั้นตอนดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ระยะก่อนปฏิบัติการ ขั้นตอนและวิธีการดำเนินการวิจัย มีรายละเอียดดังนี้

1. คณะผู้วิจัยศึกษาจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) เพื่อทบทวนวรรณกรรมสำหรับการกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย และตัวแปรที่ต้องการศึกษา รวมทั้งสร้างแบบสำรวจและแบบสัมภาษณ์โดยกำหนดประเด็นให้ครอบคลุมกรอบแนวคิดในการวิจัยเรื่อง การพัฒนาศักยภาพการประกอบอาชีพบนฐานทรัพยากรชุมชนของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ตำบลไม้ดัด อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี

2. คณะผู้วิจัยศึกษาจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) ได้แก่ การเก็บข้อมูลภาคสนาม ในพื้นที่จริงจากกลุ่มเป้าหมายโดยตรง ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 คณะผู้วิจัยดำเนินการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) โดยเฉพาะการสำรวจพื้นที่และการสังเกตแบบมีส่วนร่วมกับชุมชน โดยศึกษาลักษณะทางภูมิศาสตร์ บริบท ศักยภาพของผู้สูงอายุตำบลไม้ดัด มีการสังเกตและสัมภาษณ์เชิงลึกผู้นำและสมาชิกกลุ่มผู้สูงอายุตำบลไม้ดัด จำนวน 10 คน

2.2 คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR)) โดยจัดสนทนากลุ่ม (Focus group) และสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth interview)

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informant) และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) จำนวน 10 คน ประกอบด้วย 1) ผู้นำชุมชน ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน 2) เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ตำบลไม้ดัด (สกร.) สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอบางระจัน องค์การบริหารส่วนตำบลไม้ดัดและเทศบาลบางระจัน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล และ 3) ตัวแทนกลุ่มผู้สูงอายุตำบลไม้ดัด เพื่อระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพด้านอาชีพบนฐานทรัพยากรชุมชนของผู้สูงอายุ ณ วัดดาวเรือง ตำบลไม้ดัด อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี

2.3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ โดยมีขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือและหาคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

1) ศึกษาเอกสาร ตำรา ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดขอบข่ายในการสร้างเครื่องมือให้สอดคล้องกับตัวแปรที่ศึกษา

2) สร้างแบบสัมภาษณ์โดยกำหนดตามกรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพด้านอาชีพบนฐานทรัพยากรชุมชนของผู้สูงอายุ

3) นำแบบสัมภาษณ์ฉบับร่างไปให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาแบบสอบถาม จำนวน 3 ท่าน เพื่อเป็นการทดสอบความเที่ยงตรง (content validity) พิจารณาทั้งในด้านเนื้อหาและโครงสร้างของคำถามตลอดจนภาษาที่ใช้ และตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ จากนั้นนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหา (Item Objective Congruence index: IOC) โดยกำหนดคะแนนเป็น 3 ระดับคือ 1 = สอดคล้อง 0 = ไม่แน่ใจ -1 = ไม่สอดคล้อง โดยข้อคำถามต้องมีค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถามตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป ส่วนข้อคำถามที่ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องต่ำกว่า 0.5 ทำการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งได้ค่า IOC เท่ากับ 1.0

2.4 ข้อมูลที่ได้จากการจัดสนทนากลุ่ม การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสำรวจพื้นที่ คณะผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) เพื่อวิเคราะห์ความต้องการพัฒนาศักยภาพด้านอาชีพบนฐานทรัพยากรชุมชนของผู้สูงอายุตำบลไม้ดัด

2.5 การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล คณะผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

1) การตรวจสอบแบบสามเส้า (triangulation method) ด้วยวิธีเก็บรวบรวมข้อมูลมากกว่า 1 วิธี ได้แก่ 1) การสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลหลัก 2) การสังเกตร่วมกับการสัมภาษณ์ และ 3) การศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2) การตรวจสอบข้อมูลโดยผู้ให้ข้อมูลหลัก (member checking) คณะผู้วิจัยใช้การสะท้อนข้อมูลกลับไปยังผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยขณะที่ทำการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกนั้น คณะผู้วิจัยได้ทวนคำตอบของผู้ให้ข้อมูลหลักว่ามีความถูกต้องและสอดคล้องกันกับความเข้าใจของคณะผู้วิจัยหรือไม่ ถ้าพบว่าไม่สอดคล้องกัน คณะผู้วิจัยจะทำความเข้าใจ และปรับแก้ไขให้ถูกต้อง ซึ่งเมื่อถอดคำสัมภาษณ์เสร็จแล้ว คณะผู้วิจัยจะให้ผู้ให้ข้อมูลหลักได้อ่านและตรวจสอบข้อมูลจากการสัมภาษณ์ข้อมูลเชิงลึกและการตีความของคณะผู้วิจัยอีกครั้ง

2. ระเบียบปฏิบัติการ ขั้นตอนและวิธีการดำเนินการวิจัย มีรายละเอียดดังนี้

1. คณะผู้วิจัยศึกษาจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ และนำข้อมูลที่ได้จากสนทนากลุ่ม (Focus group) และสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informants) มาวิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อออกแบบโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการพัฒนาศักยภาพด้านอาชีพบนฐานทรัพยากรชุมชนของผู้สูงอายุ ให้ตรงกับความต้องการของกลุ่มผู้สูงอายุตำบลไม้ดัดมากที่สุด

2. คณะผู้วิจัยได้จัดโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการพัฒนาศักยภาพด้านอาชีพบนฐานทรัพยากรชุมชนของผู้สูงอายุ หลักสูตร “การทำดอกไม้จันทน์” โดยมีผู้เข้าร่วมอบรมได้แก่ กลุ่มผู้สูงอายุตำบลไม้ดัด หมู่ 11 จำนวน 30 คน และนักศึกษาสาขาวิชาการจัดการโลจิสติกส์ จำนวน 15 คน (เนื่องจากมีการบูรณาการการวิจัยครั้งนี้กับรายวิชาการเบี่ยงวิถีวิถีทางโลจิสติกส์)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 แบบสอบถาม (questionnaire) ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 แบบสอบถามระดับความพึงพอใจที่มีต่อโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการพัฒนาศักยภาพด้านอาชีพบนฐานทรัพยากรชุมชนของผู้สูงอายุ หลักสูตร “การทำดอกไม้จันทน์” ใน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านวิทยากร 2) ด้านสถานที่/ระยะเวลา/อาหาร 3) ด้านความรู้ความเข้าใจ และ 4) ด้านการนำความรู้ไปใช้สำหรับมาตรวัดตัวแปรเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามนั้น มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประกอบประมาณค่า 5 ระดับ (5 point rating scale)

ตอนที่ 2 คำถามปลายเปิด (open-ended questions) เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่มีต่อโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการพัฒนาศักยภาพด้านอาชีพบนฐานทรัพยากรชุมชนของผู้สูงอายุ หลักสูตร “การทำดอกไม้จันทน์”

4. ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือและหาคุณภาพเครื่องมือ ในการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาศักยภาพด้านอาชีพบนฐานทรัพยากรชุมชนของผู้สูงอายุ กรณีศึกษา กลุ่มผู้สูงอายุ ตำบลไม้ดัด อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

4.1 ศึกษาเอกสาร ตำรา ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดขอบข่ายในการสร้างเครื่องมือให้สอดคล้องกับตัวแปรที่ศึกษา

4.2 สร้างแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์โดยกำหนดตามกรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพด้านอาชีพบนฐานทรัพยากรชุมชนของผู้สูงอายุ

4.3 นำแบบสอบถามฉบับร่างไปให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาแบบสอบถาม จำนวน 3 ท่าน เพื่อเป็นการทดสอบความเที่ยงตรง (content validity) พิจารณาทั้งในด้านเนื้อหาและโครงสร้างของคำถามตลอดจนภาษาที่ใช้

และตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ จากนั้นนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหา (item objective congruence index: IOC) โดยกำหนดคะแนนเป็น 3 ระดับคือ 1 = สอดคล้อง 0 = ไม่แน่ใจ -1 = ไม่สอดคล้อง โดยข้อคำถามต้องมีค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถามตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป ส่วนข้อคำถามที่ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องต่ำกว่า 0.5 ทำการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งได้ค่า IOC เท่ากับ 1.0

4.4 การหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (reliability) นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (try-out) กับผู้สูงอายุที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาความเชื่อมั่น

4.5. นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนจากการทดลองโดยใช้ทูลฉบับมาหาค่าความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบสอบถาม ด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ใช้วิธีการของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ซึ่งจะต้องได้ค่าไม่ต่ำกว่า 0.70 ซึ่งในงานวิจัยนี้ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.988

4.6 นำแบบสอบถามที่ผ่านการทดลองใช้ จัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลวิจัยต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 ข้อมูลเกี่ยวกับระดับความพึงพอใจที่มีต่อโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการพัฒนาศักยภาพด้านอาชีพบนฐานทรัพยากรชุมชนของผู้สูงอายุ หลักสูตร “การทำดอกไม้จันทน์” วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย (mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation)

5.2 ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

3. ระยะติดตามและประเมินผล

คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการติดตามและประเมินผลการพัฒนาศักยภาพด้านอาชีพบนฐานทรัพยากรชุมชนของผู้สูงอายุ: กรณีศึกษา กลุ่มผู้สูงอายุ ตำบลไม้ดัด อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี แบบมีส่วนร่วมกับกลุ่มเป้าหมาย การวิจัยและภาคีเครือข่าย ได้แก่ เทศบาลเมืองบางระจัน อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี องค์การบริหารส่วนตำบลไม้ดัด อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี และศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ตำบลไม้ดัด (สกร.)

จริยธรรมการวิจัยในมนุษย์และการพิทักษ์สิทธิ์ผู้ให้ข้อมูล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้การรับรองจริยธรรมการวิจัยจากหน่วยจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี โดยได้รับใบรับรองการวิจัยที่ TRU-EC No.009/66

ผลการวิจัย

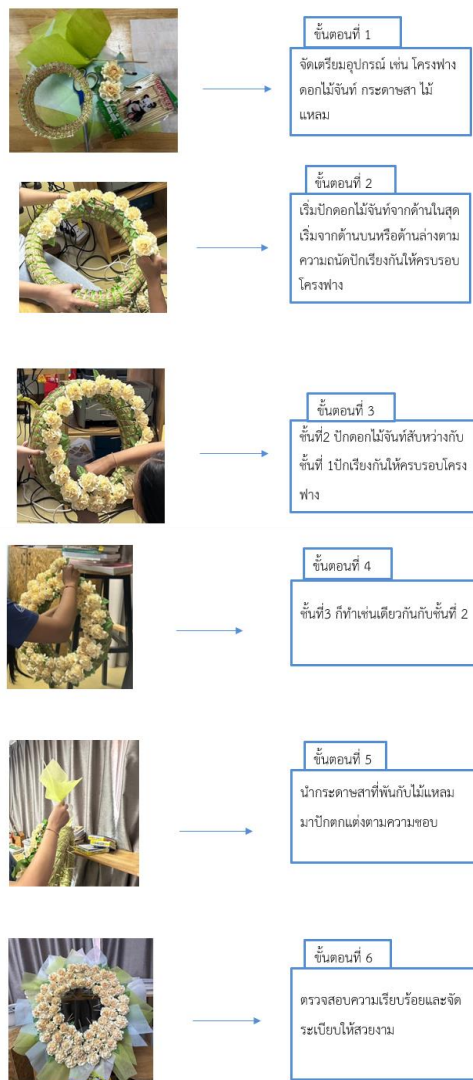
ตอนที่ 1 การพัฒนาศักยภาพการประกอบอาชีพบนฐานทรัพยากรชุมชนของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ตำบลไม้ดัด อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี จากการสำรวจพื้นที่ สันทนาการกลุ่ม และสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย พบว่า

1. ผู้สูงอายุมีความต้องการเรียนรู้การทำดอกไม้จันทน์เป็นงานฝีมือของผู้สูงอายุ หมู่ 11 ตำบลไม้ดัด ที่เป็นผลิตภัณฑ์ชุมชนที่ให้ผู้สูงอายุได้ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์และมีรายได้ รวมทั้งมีการพบปะพูดคุยกัน ทำกิจกรรมร่วมกัน

2. ผู้สูงอายุมีความต้องการผลิตดอกไม้จันทน์ที่ไม่เหมือนกับที่อื่น ๆ คือ ทำจากกระดาษที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้ เก็บไว้ได้นานสามารถผลิตเพื่อรอจำหน่ายและผลิตตามคำสั่งซื้อ สำหรับพวงหรีดดอกไม้จันทน์นั้น ผู้สูงอายุซึ่งเป็นเกษตรกรชาวนา เสนอการนำฟางข้าวมาทำเป็นโครงพวงหรีด ซึ่งเป็นการนำเศษวัสดุทางการเกษตรที่เหลือใช้ มาเพิ่มมูลค่า

3. ผู้สูงอายุมีความต้องการอบรมเพื่อพัฒนาตนเอง และแลกเปลี่ยนความรู้ร่วมกันกับวิทยากร อาจารย์ และนักศึกษาจากสถาบันการศึกษา เพื่อให้เกิดองค์ความรู้เรื่องดอกไม้จันทน์บนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นของผู้สูงอายุ ของตำบลไม้ดัด อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี

คณะผู้วิจัยได้จัดโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการพัฒนาศักยภาพด้านอาชีพบนฐานทรัพยากรชุมชนของผู้สูงอายุ หลักสูตร “การทำดอกไม้จันทน์” โดยมีวิทยากร คือ ผู้เชี่ยวชาญด้านการประดิษฐ์ดอกไม้ การจัดดอกไม้ในงานพิธีต่าง ๆ และผลิตดอกไม้จันทน์เพื่อการจำหน่าย ทั้งนี้ สถานที่อบรม คือ ศาลาเนกประสงค์ วัดดาวเรือง ตำบลไม้ดัด อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี ในวันที่ 26-27 สิงหาคม พ.ศ. 2566 เวลา 8.30-16.30 น. ซึ่งการอบรมในครั้งนี้ มีผู้เข้าอบรม คือ กลุ่มผู้สูงอายุตำบลไม้ดัด จำนวน 30 คน และนักศึกษาคณะวิทยาการจัดการสาขาวิชาการจัดโลจิสติกส์ จำนวน 15 คน โดยเป็นการบูรณาการงานวิจัย งานบริการวิชาการ และการจัดการเรียนการสอนร่วมกัน

ภาพ 2 การทำพวงหรีดดอกไม้จันทน์ของกลุ่มผู้สูงอายุตำบลไม้ดัด

ความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่เข้าร่วมอบรม หลักสูตร “การทำดอกไม้จันทน์” ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 94.20 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับความพึงพอใจของผู้สูงอายุสูงสุดไปต่ำสุด ได้แก่ ด้านเนื้อหา คิดเป็นร้อยละ 94.60 ด้านกระบวนการกิจกรรมการจัดการอบรม คิดเป็นร้อยละ 94.40 ด้านการอำนวยความสะดวก คิดเป็นร้อยละ 94.40 และด้านวิทยากร คิดเป็นร้อยละ 92.80

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนสำหรับการประกอบอาชีพบนฐานทรัพยากรชุมชนของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ตำบลไม้ตัด อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี

จากการวิเคราะห์ต้นทุนการผลิตพวงหรีดจากดอกไม้จันทน์ ของกลุ่มผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ตำบลไม้ตัด อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี พบว่า กลุ่มผู้สูงอายุสามารถผลิตดอกไม้จันทน์ได้จำนวน 600 ดอกต่อวัน และการผลิตพวงหรีดจากดอกไม้จันทน์ 1 พวง ต้องใช้ดอกไม้จันทน์จำนวน 90 ดอกต่อพวง ซึ่งหากคำนวณต้นทุนการผลิตพวงหรีดจากดอกไม้จันทน์ต่อพวง พบว่า การผลิตพวงหรีดจากดอกไม้จันทน์มีต้นทุนการผลิตรวมเท่ากับ 330.58 บาทต่อพวง ประกอบด้วย วัตถุดิบเท่ากับ 274.28 บาท ค่าแรงงานเท่ากับ 51.30 บาท และค่าใช้จ่ายการผลิตเท่ากับ 5.00 บาท

คณะผู้วิจัยได้คำนวณราคาขายพวงหรีดที่เหมาะสม เพื่อให้กลุ่มผู้สูงอายุได้กำไรตามความต้องการในอัตรา ร้อยละ 30 ของต้นทุนการผลิต ดังตาราง 1 แสดงการคำนวณราคาขายพวงหรีด ดังนี้

ตาราง 1 การคำนวณราคาขายพวงหรีด

รายการ	จำนวนเงิน	
	บาท	สตางค์
วัตถุดิบต่อพวง	274	28
ค่าแรงงานต่อพวง	51	30
ค่าใช้จ่ายการผลิตต่อพวง	5	00
ต้นทุนการผลิตต่อพวง	330	58
บวก กำไรที่ต้องการ (ร้อยละ 30 ของต้นทุนการผลิตต่อพวง)	99	17
ราคาขายต่อพวง	*429	75

*กำหนดราคาขายเท่ากับ 430 บาทต่อพวง

จากตาราง 1 แสดงการคำนวณราคาขายพวงหรีด พบว่า กำหนดราคาขายพวงหรีดเท่ากับ 430 บาทต่อพวง มาจากการนำต้นทุนการผลิตรวมเท่ากับ 330.58 บาทต่อพวง กำไรที่ต้องการร้อยละ 30 ของต้นทุนการผลิตต่อพวง เท่ากับ 99.17 บาทต่อพวง ($330.58 \times 30/100$) จึงมีราคาขายเท่ากับ 429.75 บาทต่อพวง และกำหนดราคาขายเท่ากับ 430 บาทต่อพวง เพื่อให้ได้กำไรตามต้องการ

ส่วนการวิเคราะห์ผลตอบแทนจากการขายพวงหรีดจากดอกไม้จันทน์ พบว่า พวงหรีดจำนวน 1 พวง มีรายได้จากการขายเท่ากับ 430 บาทต่อพวง ต้นทุนการผลิตเท่ากับ 330.58 บาทต่อพวง ทำให้กลุ่มผู้สูงอายุมีกำไรจากการขายเท่ากับ 99.42 บาทต่อพวง ($430 \text{ บาท} - 330.58 \text{ บาท}$) และหากกลุ่มผู้สูงอายุสามารถขายพวงหรีดจากดอกไม้จันทน์ได้ 5 พวงต่อเดือน ทำให้มีรายได้จากการขายเท่ากับ 2,150 บาทต่อเดือน ($430 \text{ บาท} \times 5 \text{ พวง}$) ต้นทุนการผลิตรวมเท่ากับ 1,652.90 บาทต่อเดือน ($330.58 \text{ บาท} \times 5 \text{ พวง}$) และมีกำไรจากการขายเท่ากับ 497.10 บาทต่อเดือน ($2,150 \text{ บาท} - 1,652.90 \text{ บาท}$) หรือหากกลุ่มผู้สูงอายุสามารถขายพวงหรีดจากดอกไม้จันทน์ได้ 10 พวงต่อเดือน ทำให้มีรายได้จากการขายเท่ากับ 4,300 บาทต่อเดือน ($430 \text{ บาท} \times 10 \text{ พวง}$) ต้นทุนการผลิตรวมเท่ากับ 3,305.80 บาทต่อเดือน ($330.58 \text{ บาท} \times 10 \text{ พวง}$) และมีกำไรจากการขายเท่ากับ 994.20 บาทต่อเดือน ($4,300 \text{ บาท} - 3,305.80 \text{ บาท}$) ดังตาราง 2 แสดงผลตอบแทนจากการขายพวงหรีด ดังนี้

ตาราง 2 แสดงผลตอบแทนจากการขายพวงหรีด

รายการ	จำนวนเงินต่อพวง		จำนวนเงินต่อเดือน (กรณี ขายได้ 5 พวง)		จำนวนเงินต่อเดือน (กรณี ขายได้ 10 พวง)	
	บาท	สตางค์	บาท	สตางค์	บาท	สตางค์
รายได้จากการขาย	430	00	2,150	00	4,300	00
ต้นทุนการผลิต	330	58	1,652	90	3,305	80
กำไร(ขาดทุน)	99	42	497	10	994	20

จากตาราง 2 แสดงผลตอบแทนจากการขายพวงหรีด พบว่า กำไรจากการขายพวงหรีดเท่ากับ 99.42 บาทต่อพวง หรือ 497.10 บาทต่อเดือน มาจากการนำรายได้จากการขาย หัก ต้นทุนการผลิต จะได้กำไรหรือขาดทุนจากการขายพวงหรีด

ตอนที่ 3 การติดตามและประเมินผลการพัฒนาศักยภาพด้านอาชีพบนฐานทรัพยากรชุมชนของผู้สูงอายุของกลุ่มผู้สูงอายุ

คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการติดตามและประเมินผลการพัฒนาศักยภาพด้านอาชีพบนฐานทรัพยากรชุมชนของผู้สูงอายุ แบบมีส่วนร่วมกับกลุ่มเป้าหมายการวิจัยและภาคีเครือข่าย ได้แก่ เทศบาลเมืองบางระจัน อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี องค์การบริหารส่วนตำบลไม้ดัด อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี และศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ตำบลไม้ดัด (สกร.) พบว่า กลุ่มผู้สูงอายุ ตำบลไม้ดัด อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี ผลิตพวงหรีดเพื่อจำหน่ายให้กับทางวัดดาวเรือง และร้านดอกไม้สดในชุมชน ซึ่งได้รับความอนุเคราะห์จากกรรมการวัดดาวเรืองในการช่วยประชาสัมพันธ์เป็นอย่างดี

สรุปและอภิปรายผล

การศึกษาเรื่อง การพัฒนาศักยภาพการประกอบอาชีพบนฐานทรัพยากรชุมชนของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ตำบลไม้ดัด อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ผู้สูงอายุในพื้นที่ที่มีความต้องการในการประกอบกิจกรรมที่สามารถสร้างรายได้และส่งเสริมคุณค่าทางจิตใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการทำดอกไม้จันทน์ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับขนบธรรมเนียมประเพณีไทยและสะท้อนภูมิปัญญาท้องถิ่น จากการดำเนินการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการหลักสูตร “การทำดอกไม้จันทน์” เพื่อพัฒนาทักษะเชิงอาชีพให้แก่ผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุสามารถเรียนรู้และปฏิบัติได้อย่างถูกต้องตามขั้นตอน มีความแม่นยำและความชำนาญในการสร้างสรรค์ชิ้นงานได้ตามเกณฑ์ที่กำหนด ทั้งยังสามารถปฏิบัติได้ด้วยตนเอง สอดคล้องกับ Bloom’s Taxonomy ด้านพฤติกรรมพิสัย (Psychomotor Domain) ซึ่งสะท้อนถึงความสามารถในการปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้อง สม่าเสมอ และเป็นอิสระ

ในส่วนของการวิเคราะห์ต้นทุนการผลิตพวงหรีดจากดอกไม้จันทน์ พบว่า มีต้นทุนการผลิตรวมเฉลี่ยอยู่ที่ 330.58 บาทต่อพวง และเมื่อคำนวณผลตอบแทนจากการจำหน่าย พบว่าพวงหรีดแต่ละพวงสามารถสร้างรายได้จากการขายได้จำนวน 430 บาทต่อพวง ส่งผลให้เกิดกำไรสุทธิต่อหน่วยจำนวน 99.42 บาทต่อพวง ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความเป็นไปได้ทางเศรษฐกิจในการพัฒนาเป็นอาชีพเสริมของผู้สูงอายุ

นอกจากนี้ จากการติดตามและประเมินผลการพัฒนาศักยภาพการประกอบอาชีพบนฐานทรัพยากรชุมชนของผู้สูงอายุ โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมกับกลุ่มเป้าหมายการวิจัยและภาคีเครือข่าย พบว่า กลุ่มผู้สูงอายุสามารถผลิตพวงหรีดจากดอกไม้จันทน์เพื่อจำหน่ายให้กับวัดดาวเรืองและร้านจำหน่ายดอกไม้สดภายในชุมชนได้อย่างต่อเนื่อง ทั้งยังได้รับความร่วมมือและการสนับสนุนจากคณะกรรมการวัดในการช่วยประชาสัมพันธ์และขยายช่อง

ทางการจำหน่าย ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงผลลัพธ์ของการพัฒนาในระยะยาว (Outcome) ที่ไม่เพียงส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีรายได้และความภาคภูมิใจในตนเอง แต่ยังเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนโดยรวม ผ่านการพัฒนาอาชีพที่อิงทรัพยากรและภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

การวิจัยในครั้งนี้ มีประเด็นที่นำมาอภิปรายผล ดังนี้

สำหรับแนวการพัฒนาศักยภาพด้านอาชีพบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นของผู้สูงอายุ คณะผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้โมเดลเต็มหมุด หรือ PINS Model ของนันทยา อิทธิชินบัญชา (2559) ในบริบทของกรณีศึกษากลุ่มผู้สูงอายุตำบลไม้ดัด อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี ซึ่งมีองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

การมีส่วนร่วม (Participation หรือ P) โดยการวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research (PAR)) ซึ่งคณะผู้วิจัยได้จัดสนทนากลุ่ม (Focus group) และสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth interview) กับ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informant) และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) จำนวน 10 คน ประกอบด้วย 1) ผู้นำชุมชน ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน 2) เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ตำบลไม้ดัด (สกร.) สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอบางระจัน องค์การบริหารส่วนตำบลไม้ดัดและเทศบาลบางระจัน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล และ 3) ตัวแทนกลุ่มผู้สูงอายุตำบลไม้ดัด เพื่อระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพด้านอาชีพบนฐานทรัพยากรชุมชนของผู้สูงอายุ สอดคล้องกับงานวิจัยเดือนเพ็ญพรชัยภักดิ์ (2562) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมสร้างเสริมอาชีพผู้สูงอายุโดยใช้ภูมิปัญญาแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหารปลาสมุนไพร ซึ่งมีรูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ซึ่งผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนเกิดจากจิตใจที่ต้องการเข้าร่วมในกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง เพื่อให้เกิดผลต่อความต้องการของกลุ่มคนที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตทางสังคม ทั้งนี้ในการที่ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างแท้จริงนั้น การจัดกิจกรรมการมีส่วนร่วมต้องคำนึงถึงวิถีการดำเนินชีวิตบุคคล เพื่อให้เกิดความสมัครใจเข้าร่วมกิจกรรม เพราะกลุ่มคนในชุมชนมีความแตกต่างกันในลักษณะบุคคล การเข้ามามีส่วนร่วมของชุมชนโดยสรุปมีขั้นตอนทั้งสิ้น 5 ขั้นตอน คือ 1) การวิเคราะห์และสังเคราะห์ปัญหาของชุมชน 2) การวางแผนที่เหมาะสมและสอดคล้องกับวิถีชีวิต 3) การกำหนดกิจกรรม 4) การดำเนินกิจกรรม และ 5) การประเมินผลกิจกรรม เป็นขั้นตอนของการเข้ามามีส่วนร่วมที่ให้ความสำคัญโดยใช้ชุมชนเป็นศูนย์กลาง โดยมีหน่วยงานภาครัฐคอยช่วยเหลือ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของสิรินพร เกียงเกสร (2565) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาอาชีพกลุ่มผู้สูงอายุ ชุมชนบ้านเกาะตาเถียร ตำบลไม้งาม อำเภอมือง จังหวัดตาก ซึ่งการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ในระยะปฏิบัติการ ดำเนินการประชุมระดมสมองร่วมกัน และฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการให้กับกลุ่มผู้สูงอายุมีความสนใจ โดยมีคณะนักวิจัยและวิทยากรช่วยถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับกลุ่มผู้สูงอายุ จนสามารถปฏิบัติได้และนำไปดำเนินการได้เอง และร่วมจัดทำตราสัญลักษณ์ ฉลาก และบรรจุภัณฑ์ รวมไปถึงการวางแผนการดำเนินงานเชิงธุรกิจและการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของกลุ่มผู้สูงอายุ

ความสนใจ (Interest หรือ I) คณะผู้วิจัยได้สัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth interview) ผู้นำและสมาชิกของกลุ่มผู้สูงอายุตำบลไม้ดัด ได้ร่วมกันระดมความคิดเห็นที่มุ่งเน้นความต้องการพัฒนาศักยภาพด้านอาชีพบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นของผู้สูงอายุตำบลไม้ดัด เพื่อเสริมสร้างโอกาสในการขายผลิตภัณฑ์ชุมชนและสร้างรายได้ให้แก่กลุ่มผู้สูงอายุ โดยพบว่า สมาชิกมีความต้องการเรียนรู้การทำดอกไม้จันทน์ ที่เป็นผลิตภัณฑ์ชุมชนที่ให้ผู้สูงอายุใช้เวลาให้เกิดประโยชน์และมีรายได้ ทำให้คนในชุมชนได้มีเวลาร่วมกัน และการผลิตดอกไม้จันทน์ที่ไม่เหมือนกับที่อื่น โดยทำจากกระดาษซึ่งเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม สามารถผลิตเพื่อจำหน่ายได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของคณางค์ ช่อชู (2562) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง กระบวนการเรียนรู้ชุมชนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุด้านอาชีพ ของชุมชนบ้านหนองขวาง ตำบลพรสำราญ อำเภอกุเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ โดยผลการวิจัย พบว่า การสร้าง

กระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุด้านอาชีพ เริ่มจากสร้างแรงบันดาลใจจากคนต้นแบบ การรวมกลุ่มด้านอาชีพ ใช้วัดเป็นพื้นที่ส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันด้วยกิจกรรมทางศาสนาเชื่อมคนหลายวัยทำกิจกรรมร่วมกับผู้สูงอายุ และการศึกษาดูงานด้านอาชีพชุมชนอื่น นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของสิรินพร เกียงเกสร (2565) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาอาชีพกลุ่มผู้สูงอายุ ชุมชนบ้านเกาะตาเถียร ตำบลไม้งาม อำเภอเมือง จังหวัดตาก ซึ่งการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยผลการวิจัยสรุปได้ว่า ในระยะก่อนปฏิบัติการ ผลการสำรวจความคิดเห็น พบว่า ผู้สูงอายุมีความต้องการได้รับการส่งเสริมให้จัดตั้งกลุ่มอาชีพ เสริมให้กับกลุ่มผู้สูงอายุ และช่วยเหลือในการบริหารจัดการกลุ่ม โดยมีความต้องการได้รับการส่งเสริม 1 อันดับ ได้แก่ การผลิตดอกมะลิจากกระดาดหิซุ ซึ่งต้องการให้มีการอบรมความรู้ในการผลิต และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อธิรัตน์ เหล่าคมพญาจารย์ และจิรัชญา เหล่าคมพญาจารย์ (2565) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาศักยภาพและ ส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุตามนโยบายองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ ซึ่งผลการวิจัย พบว่า แนวทางการพัฒนา ศักยภาพและส่งเสริมอาชีพ มี 8 ขั้นตอน คือ ศึกษาบริบทชุมชน ประชุมถกปัญหา วางแผนการดำเนินงาน คั้นข้อมูล สู่ชุมชน ประชาคมชาวบ้าน ดำเนินงานตามแผน ถอดบทเรียนและประเมินผล องค์ความรู้และข้อค้นพบจากงานวิจัย นี้ทำให้ได้แนวทางการพัฒนาศักยภาพและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ ที่สอดคล้องกับภูมิปัญญา ความต้องการและภาวะ สุขภาพของผู้สูงอายุ

การสร้างเครือข่าย (Network หรือ N) กลุ่มผู้สูงอายุตำบลไม้ดัด ได้เข้าร่วมโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ พัฒนาศักยภาพด้านอาชีพบนฐานทรัพยากรชุมชนของผู้สูงอายุ หลักสูตร “การทำดอกไม้จันทน์” ร่วมกันกับ วิทยากร ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการประดิษฐ์ดอกไม้ การจัดดอกไม้ในงานพิธีต่าง ๆ อาจารย์และนักศึกษาจาก มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนันทยา อิทธิชินบัญชา (2559) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่องแนว ทางการสร้างอาชีพเพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ ให้กับผู้สูงอายุในจังหวัดศรีสะเกษ โดยผลการวิจัย พบว่า กลุ่มผู้สูงอายุที่มีความสัมพันธ์กัน มีโครงสร้างและระบบการจัดการเชื่อมโยงกันก่อให้เกิดการสร้างกลุ่ม หรือการ สร้างอาชีพ สร้างรายได้ ร่วมกันอย่างเป็นระบบและอย่างเป็นรูปธรรม

การสนับสนุนจากภาครัฐ (Support หรือ S) กลุ่มผู้สูงอายุตำบลไม้ดัด ได้รับการสนับสนุนและส่งเสริม พัฒนาศักยภาพด้านอาชีพจากพัฒนาชุมชนอำเภอบางระจัน นอกจากนี้ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรีได้สนับสนุน ทุนโครงการวิจัยรับใช้สังคม/ท้องถิ่น เพื่อพัฒนาศักยภาพด้านอาชีพบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นของผู้สูงอายุ และ สนับสนุนทุนบริการวิชาการตามยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นที่มุ่งเน้นการยกระดับคุณภาพชีวิตและคุณภาพ การศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนันทยา อิทธิชินบัญชา (2559) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการสร้างอาชีพเพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ ให้กับผู้สูงอายุในจังหวัดศรีสะเกษ โดยผลการวิจัย ด้านการ สนับสนุนส่งเสริมจากภาครัฐและภาคเอกชน ในการสนองตอบต่อปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุ โดยมี มาตรการปฏิบัติพื้นฐานที่สอดคล้อง และเอื้อให้เกิดระบบการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแนวทางการพัฒนา อาชีพเพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจให้กับผู้สูงอายุในจังหวัดศรีสะเกษให้เกิดแนวปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม

สำหรับการถอดบทเรียนองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยเรื่อง การพัฒนาศักยภาพการประกอบอาชีพบนฐาน ทรัพยากรชุมชนของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ตำบลไม้ดัด อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี แสดงดังภาพ 3

ภาพ 3 การถอดบทเรียนองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยเรื่อง การพัฒนาศักยภาพการประกอบอาชีพบนฐานทรัพยากร
ชุมชนของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ตำบลไม้ดัด อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาศักยภาพการประกอบอาชีพบนฐานทรัพยากรชุมชนของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่
ตำบลไม้ดัด อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี คณะผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการวิจัยดังนี้

1. ข้อมูลที่ได้จากงานวิจัยครั้งนี้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้ในการวางแผนพัฒนาคุณภาพ
ชีวิตของผู้สูงอายุ ด้านการประกอบอาชีพบนฐานทรัพยากรชุมชน เพื่อสืบถอดภูมิปัญญาท้องถิ่นและองค์ความรู้ใหม่
ซึ่งจะทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกว่ามีคุณค่า มีความสามารถในการพึ่งพาตนเอง รวมทั้งสามารถสร้างรายได้เสริมแบ่ง
เบาภาระครอบครัว

2. การผลิตดอกไม้จันทน์ เป็นอาชีพที่ไม่ได้ใช้เงินลงทุนที่สูงมาก หน่วยงานที่เกี่ยวข้องอาจจะส่งเสริมและ
สนับสนุนผู้ที่ไม่มีงานทำหรือต้องการมีรายได้เสริม เข้ามาเรียนรู้และฝึกปฏิบัติร่วมกับกลุ่มผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ตำบล
ไม้ดัด อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี เพื่อเป็นการถ่ายทอดองค์ความรู้และสามารถผลิตได้ตามจำนวนที่ลูกค้า
ต้องการ

3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับชุมชน ท้องถิ่น หรือจังหวัด ควรให้การส่งเสริม สนับสนุน และสร้าง
เครือข่ายความร่วมมือในทุก ๆ ภาคส่วน เพื่อการวิจัย การถ่ายทอด การแลกเปลี่ยน และเรียนรู้องค์ความรู้ใหม่หรือ
วิธีปฏิบัติที่ดีที่สุด (best practices) ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาศักยภาพด้านอาชีพของผู้สูงอายุ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. เนื่องจากเป็นงานวิจัยรับใช้สังคม จึงควรมีการวิจัยแบบต่อเนื่องในชุมชน เพื่อเป็นติดตามและพัฒนา
ผลการวิจัยให้ดียิ่งขึ้น

2. ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการพัฒนาศักยภาพการประกอบอาชีพของ
ผู้สูงอายุ เพื่อให้ได้แนวทางในการส่งเสริมให้คนในชุมชนตระหนักถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการสนับสนุน
ให้ผู้สูงอายุได้ใช้ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ได้อนุรักษ์และสืบทอดกันมาประกอบอาชีพสร้างรายได้ให้แก่ตนเอง
และครอบครัว

3. กระบวนการดำเนินงานควรบูรณาการงานวิจัยกับรายวิชาในหลักสูตร เช่น วิชาการเบี่ยงวิถีวิจัย กรณีศึกษา หรือการค้นคว้าอิสระ เป็นต้น เพื่อพัฒนานักศึกษาให้เป็นนักวิจัยรุ่นใหม่ โดยเฉพาะนักศึกษามีอาศัยอยู่ในพื้นที่เป้าหมาย ซึ่งเป็นการสร้างจิตสำนึกของการศึกษาและพัฒนาชุมชนของตนเอง

เอกสารอ้างอิง

- กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2560). *แผนปฏิบัติการด้านผู้สูงอายุ ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2566-2580)*. สืบค้น 3 พฤศจิกายน 2568, จาก https://www.dop.go.th/download/laws/th1653553501-843_0.pdf
- กรุงเทพมหานคร. (2563). *รพ.กำหนด “ผู้สูงอายุ” เป็นวาระแห่งชาติ พร้อมเตรียมแผนรับมือแบบครอบคลุม*. สืบค้น 10 ตุลาคม 2565, จาก <https://www.bangkokbiznews.com/news/862026>
- กิตติวัลย์ ทองอร่าม. (2563). *รายงานโครงการบ่มเพาะหมู่บ้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ประจำปีงบประมาณ 2563*. ลพบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- คณานต์ ช่อชู. (2562). กระบวนการเรียนรู้ชุมชนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุด้านอาชีพ ของชุมชนบ้านหนองขวาง ตำบลพรสำราญ อำเภอบึงสามพัน จังหวัดบุรีรัมย์. *วารสารวิจัยราชภัฏกรุงเทพ*, 6(3), 69-76.
- ชลภัศรณ สิทธีวรศักดิ์ชัย, สุวิตา พงษ์อาภรณ์, ชุมพล รอดแจ่ม, วุฒิพงศ์ จันทน์เมืองไทย, และชุตติกาญจน์ ศรีวิบูลย์. (2564). *การส่งเสริมอาชีพของผู้สูงอายุเพื่อการยกระดับผลิตภัณฑ์แบรนด์ผู้สูงอายุสู่ตลาดสากล* (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- เดือนเพ็ญพร ชัยภักดี. (2562). การมีส่วนร่วมสร้างเสริมอาชีพผู้สูงอายุโดยใช้ภูมิปัญญาแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหารปลาผสมสมุนไพร. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์*, 21(1), 295-308.
- จิตรัตน์ เหล่าคมพุดผาจารย์ และจิรัชญา เหล่าคมพุดผาจารย์. (2565). การพัฒนาศักยภาพและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุตามนโยบายองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ. *วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์*, 7(3), 144 - 158.
- นันทยา อิทธิชินบัญชร. (2559). แนวทางการสร้างอาชีพเพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ ให้กับผู้สูงอายุในจังหวัดศรีสะเกษ. *วารสารปัญญาภิวัฒน์*, 8(1), 111-121.
- พายุ นาวาครุระ. (2564). แนวทางการพัฒนาอาชีพสำหรับผู้สูงอายุของบ้านหนองบ่อ ตำบลหนองบ่อ อำเภอบึงสามพัน จังหวัดอุบลราชธานี. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์*, 19(3), 21-42.
- <https://so03.tcithaijo.org/index.php/jhusoc/article/view/256329>
- สำนักข่าวกรมประชาสัมพันธ์. (2565). *จังหวัดสิงห์บุรี จัดพิธีลงนามบันทึกข้อตกลงการบูรณาการความร่วมมือเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ*. สืบค้น 10 มกราคม 2565, จาก <https://thainews.prd.go.th/th/news/detail/TCATG220825151321012>
- สิรินพร เกียงเกสร. (2565). แนวทางการพัฒนาอาชีพกลุ่มผู้สูงอายุ ชุมชนบ้านเกาะตาเถียร ตำบลไม้งาม อำเภอเมือง จังหวัดตาก. *วารสารวิชาการรับใช้สังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา*, 6(2), 39 - 48.
- องค์การบริหารส่วนตำบลไม้ดัด. (2562). *แผนพัฒนาท้องถิ่น 5 ปี (พ.ศ. 2561 – 2565)*. สืบค้น 20 ตุลาคม 2563, จาก https://www.maidad.go.th/dnm_file/project/31080055_center.pdf